

Het literaire werk van Geert van Beek wordt alom geprezen. Zelfs op websites met tweedehands boeken gaat zijn naam vergezeld van positieve kwalificaties bij zijn schrijverschap. Het antiquariaat is trouwens ook de plaats waar de werken van Van Beek moeten worden gezocht, want ondanks alle lof is hij in hoge mate een 'vergeten schrijver', of misschien beter: een schrijver voor schrijvers en beroepslezers.

Een verklaring die hiervoor wel is aangevoerd, is dat Van Beek vooral uitblonk in de novelle en het korte verhaal. Een romanschrijver was hij niet echt, en het zijn toch vooral romans waarmee een schrijver doorbreekt bij het grotere publiek. Ook poëzie – hij publiceerde twee bundels – is niet voor de massa.

Katholiek

Een andere verklaring kan zijn dat Van Beek een schrijver van katholieke huize was, zoals Wolkers schreef vanuit zijn gereformeerde achtergrond. En katholieken lezen nu eenmaal minder. De vergelijking is gepast, want de verhalen en gedichten van Geert van Beek zijn op te vatten als uitingen van de emancipatie- en secularisatiebeweging die het Nederlandse katholicisme in de jaren zestig en zeventig kenmerkte. Een aardige illustratie hiervan vormt het gedicht

Geert van Beek. Wim van de Voort, 1982.

Geert van Beek (Gennep 1920 - Veghel 2001)

Vergeten auteur van formaat

LAURAN TOORIANNS

Opperheer, dat opent: 'Het beste bouwwerk werd ontworpen / door Opperheer, ook wel Evolutie genoemd.' Het gedicht eindigt met de strofe: 'Wat een uitzonderlijk creatieve / Architect is hier aan het werk geweest. / Feilloos gaat het een mensenleven mee.' Dat klinkt – zeker anno 2010 – nogal braaf, maar zal binnen de generatie van de dichter beslist tot opgetrokken wenkbrauwen hebben geleid. Zoals Wiel Kusters opmerkte, ging 'Geert van Beek (...) in zijn verhalen en romans op zoek (...) naar geestelijke vrijheid, naar bevrijding uit het harnas van een wettisch geloof en van een tirannieke, frustrerende moraal'.

'Dat Geert van Beek "liever erge dingen" wilde zien dan "leuke" hing', nog steeds volgens Wiel Kusters, 'samen met zijn grote behoefte aan eerlijkheid. Men moet de pijn van het leven, het geweld, het lijden, de dood, scherp onder ogen zien, ongenadig, en zichzelf niet bedriegen. Kijken is in zijn werk een belangrijk thema. De neiging tot verdringing en verdoezeling worden er bestreden met behulp van een soms bijna masochistisch te noemen verbeelding.' Kusters nuanceert deze zwaarmoedige typering meteen door eraan toe te voegen dat het werk van Van Beek ook 'een andere, meer vitale kant' heeft. Van Beek

hield duidelijk van het leven, hij stond er hoogstens wat wantrouwig tegenover.

Onderwijs

Geert van Beek werd geboren in Gennep. Zijn vader overleed al een jaar later en het gezin verhuisde toen naar Bommel bij Nijmegen waar hij zijn vroege jeugd doorbracht. Het gymnasium doorliep hij op het klein seminarie van de Missionarissen van de Heilige Familie in Kaatsheuvel. Hij koos echter niet voor de geestelijke stand en volgde aansluitend een opleiding tot onderwijzer op de kweekschool in Nijmegen. Hij behaalde nog zijn akte LO Duits en vond in 1943 zijn eerste baan als onderwijzer op een school voor

katholieken lezen minder

Voortgezet Gewoon Lager Onderwijs (VGLO) in Treebeek in Zuid-Limburg. Naast zijn werk bleef hij doorstuderen, eerst voor de akte LO Engels en vervolgens voor de aktes MO-A en MO-B Nederlands waarmee hij les kon gaan geven in het middelbaar onderwijs. Bij het examen voor die laatste akte leerde hij in Den Haag Anne Bos kennen, met wie hij een jaar later trouwde. Hij is dan al vijfendertig jaar oud.

Bombardement

In Treebeek heeft hij niet lang les gegeven. In 1944 was hij alweer terug in Nijmegen waar hij ternauwernood ontsnapte aan het geallieerde bombardement dat bij vergissing de binnenstad trof en grote verwoestingen aanrichtte. Wat hij daar zag en meemaakte – het bombardement zelf, de angst, vele doden en gewonden en de puinhopen die achterbleven – maakten diepe indruk op de jonge Geert van Beek. Vergankelijkheid en de ongewisheid van het leven zijn steeds terugkerende elementen in zijn literaire werk en Van Beek hield aan deze ervaringen geen al te positief mensbeeld over. De onschuld van de jeugd en van de natuur, daar bleef hij in geloven, maar 'beschaving' en de wereld van volwassenen maakten hem achterdochtig.

Naast zijn werk en studies begon Geert van Beek te schrijven. Hij werd daarin gestimuleerd door zijn generatiegenoot Lambert Tegenbosch, die vooral bekend werd als kunstcriticus voor *De Volkskrant* en als galeriehoudster. Hij debuteerde in 1952 in het tijdschrift *Roeping* met het verhaal 'De ballon'. In 1960 verscheen zijn eerste verhalenbundel: *Een hand boven de ogen*. Na eerdere aanstellingen aan middelbare scholen in Venlo en Tilburg is hij dan net het jaar tevoren leraar geworden aan het Zwijsen College in Veghel. Daar zou hij tot aan zijn pensionering in 1983 blijven en in Veghel bleef hij ook wonen.

Film

In 1961 publiceerde hij zijn eerste roman *Buiten schot*, over een pacifist in oorlogstijd, maar ondanks dat er nog meerdere romans volgden, bleef hij toch vooral de meester van het korte verhaal. Het bekendst werd zijn novelle *Blazen tot honderd* (1967) die geruime tijd tot het literatuurlijsten-repertoire bleef horen en die in die in 1998 werd verfilmd door Peter van Wijk. Een jaar eerder was zijn roman van *De steek van een schorpioen* bewerkt tot een opera met muziek van Ilse Van de Kasteelen en uitgevoerd door het Aquarius Ensemble onder leiding van Lucas Vis. Inspireren deed Van Beeks werk dus zeker.

Prijzen regende het ook. Voor *Buiten schot* ontving Van Beek in 1962 de Anne Frank-prijs, voor een latere bundel kreeg hij de Hilvarenbeekse Literatuurprijs die werd toegekend door de Stichting Groot-Kempische Cultuurdagen. In 1968 kreeg hij de Vijverbergprijs voor de roman *De steek van een schorpioen* en in 1966 ontving hij de Provinciale prijs voor literatuur van de Provincie Noord-Brabant voor zijn eerste vier titels.

Parlando

Op 9 maart 1990 werd hij bij gelegenheid van zijn zeventigste verjaardag gehuldigd in het Provinciehuis te 's-Hertogenbosch. Daarbij verscheen van de hand van Wiel Kusters een kleine monografie over het werk van Geert van Beek: *Een hemd met paardjes*. De Brandon Pers in Tilburg publiceerde bij die gelegenheid een bibliofiele tweede druk van Van Beeks dichtbundel *Van je familie moet je 't hebben* <> die oorspronkelijk was verschenen in 1976. Wiel Kusters karakteriseerde deze bundel als 'geschreven in een sobere, episch-lyrische stijl, parlando, waarin veel van het hem typerende "zoet verdriet" en van zijn "gelukkige melancholie" terug te vinden is, hier en daar gepeperd met een snuffje sarcasme, zoals in het laatste gedicht, "de warme bakker sluit zijn winkel", waarin hij het gebrek aan warmte in de dagelijkse omgang tussen mensen op de korrel neemt: 'en laten we vooral / warme woorden / dag vriend / dag lieve vriendin / inslikken bewaren / tot we steriel stamelen / tegen een urn op een sokkel / tegen een heuveltje aarde'.

Een tweede dichtbundel werd bezorgd door Marcel van der Linden en verscheen als relatiegeschenk bij gelegenheid van het vijfenzeventigjarig bestaan van Bouwbedrijf Van der Linden in Sint-Michielsgestel in 1993: *Het oog op scherp*. De bundel bevat 33 gedichten, steeds in combinatie met een foto van een gebouw dat Van der Linden deed verrijzen. Een postume dichtbundel *De laatste loopvogel* werd in 2002 eveneens verzorgd en uitgegeven door Marcel van der Linden.

Uit de bundel *Van je familie moet je het hebben* (1976):

over het nut van lezen

bij gebrek aan beter
 een droomtapijt een rijbewijs
 reisde schoonmoeder de wereld af
 op bedrukt papier
 letterlijk thuis in het alfabet
 hoeveel landen heeft zij aldus
 niet bezocht
 steden niet gezien
 die haar tent 't liefst opsloeg
 bloot onder de hemel
 bewoonde ontkleed een alkoof
 waar het vuur werd gedooft
 het avontuur het wereldleed
 beleefde zij met haar ogen
 zo grijs en stil
 in mistige herfstzon
 dat een spin zich in weefsel vergiste
 geen woede dan die om te lezen
 de magere matigheid zelf
 vraatzuchtig boeken verslindend

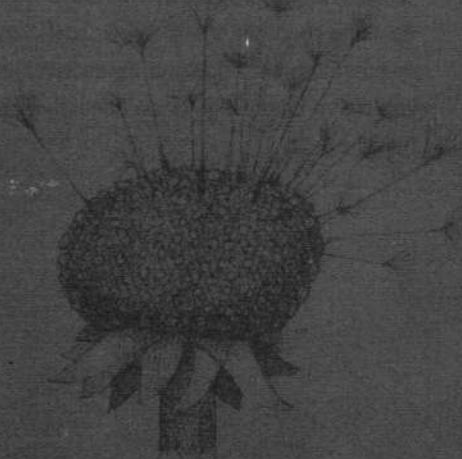
op haar huid verweerd tot perkament
 schreven wij met zachte vingers
 mistroostige elegieën
 grote druk kon zij tot het laatst toe aan
 toen deze vervaagde
 gaf zij 't op
 geluidloos als letters
 over het netvlies glijden
 zuchtte zij zich van leven naar dood
 oude verhalen dreven rusteloos
 rond door haar kamer

wij openden haar laatste wens
 'lees van mijn wit gezicht
 het laatste gedicht'

Geert van Beek Blazen tot honderd

Novelle

De Boekvink

Info

Levensbericht door Wiel Kusters, via www.dbnl.org/auteurs/index.php

Informatie en enkele gedichten op www.cubra.nl

In *Brabant Literair* van februari 2005 verscheen een essay van Peter Kortz over Blazen tot honderd.